

УДК 616-053.2(043.3/5)(01)

ШОСТАКОВИЧ-КОРЕЦЬКА Л.Р., МАВРУТЕНКОВ В.В., ЧЕРГІНЕЦЬ А.В.
ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ДИСЕРТАЦІЙНИХ РОБІТ, ЗАХИЩЕНИХ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 14.01.10 — «ПЕДІАТРІЯ» У СПЕЦІАЛІЗОВАНІЙ ВЧЕНІЙ РАДІ Д 08.601.02

Резюме. У роботі подані результати аналізу дисертаційних робіт за спеціальністю «педіатрія», що були захищені в спеціалізованій вченій раді Д 08.601.02 за період 2004–2013 рр.

Ключові слова: дисертаційна робота, педіатрія, інновації.

*О, сколько нам открытий чудных
Готовят просвещения дух,
И опыт, сын ошибок трудных,
И гений, парадоксов друг,
И случай, бог изобретатель.*
А.С. Пушкин

Вступ

Дисертація (від лат. *dissertatio* — твір, обговорення, розсуд, доповідь) — публічна наукова праця на здобуття наукового ступеня, яку виконують особисто. Метою дисертаційної роботи є висвітлення й вирішення проблеми шляхом літературного огляду, власних досліджень, вірогідного статистичного аналізу й синтезу теоретичних та експериментальних досліджень здобувача. У зв'язку з чим дисертаційна робота відзначається дуалізмом: з одного боку, вона повинна відображати й вирішувати сучасні проблеми (задовольняти потреби сьогодення), а з іншого — визначати нові перспективи. Тому аналітичний огляд дисертаційних робіт, захищених за спеціальністю 14.01.10 — «педіатрія» у спеціалізованій вченій раді Д 08.601.02 Державного закладу «Дніпропетровська медична академія Міністерства охорони здоров'я України» (ДЗ «ДМА МОЗ України») та Державної установи «Інститут гастроентерології» Національної академії медичних наук (ДУ «Інститут гастроентерології» НАМН) України треба виконувати в ракурсі державної «Концепції розвитку медичної науки в НАМН України», що «визначає передумови, принципи, засоби та механізми розвитку академічної наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності на період до 2015 року». Метою цієї концепції є визначення стратегічних

пріоритетних напрямів розвитку наукової, науково-технічної та інноваційної складових медичної академічної науки на найближчі роки, створення умов для підвищення ефективності наукових досліджень і використання їх результатів для забезпечення розвитку всіх сфер суспільного життя, запровадження механізмів функціонування з інтеграційним поєднанням сучасних форм наукового процесу, підготовки науковців високого рівня, здійснення інноваційної діяльності та розвитку медичної галузі, побудованої на сучасних фундаментальних та прикладних знаннях. Одним із головних шляхів реалізації цієї концепції є запровадження новітніх форм інтеграції наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. В аспекті педіатрії ця концепція визначає такі напрямки:

- розробка науково-практичних заходів щодо удосконалення перинатальної медицини;
- моніторинг впливу факторів макро- та мікросоціуму на стан здоров'я дітей різних регіонів України;
- розробка та впровадження новітніх технологій прогнозування, профілактики, діагностики, лікування та реабілітації тяжкої соматичної патології на підставі вивчення передумов та механізмів їх формування й прогресування;
- удосконалення системи збереження здоров'я дітей та запобігання розвитку преморбідних станів на підставі вивчення механізмів метаболічної адаптації організму дитини до різних стресогенних факторів;

© Шостакович-Корецька Л.Р., Маврутенков В.В., Чергінець А.В., 2014

© «Здоров'я дитини», 2014

© Заславський О.Ю., 2014

— впровадження стратегії інтегрованого ведення хвороб дитячого віку та створення системи скринінг-діагностики й моніторингу стану здоров'я та медичного забезпечення дитячого населення України;

— забезпечення ефективної вакцинопрофілактики населення України;

— розробка технологій лікувально-профілактичного харчування в дітей різного віку [1].

Медична наука, як і вся галузь охорони здоров'я держави, перебуває на етапі реформування та розвитку. В умовах сьогодення медична наука є одним з головних механізмів реформування національної системи охорони здоров'я. Слід зазначити, що розвиток та реформування національної системи охорони здоров'я потребує сталого інноваційного розвитку медичної науки в ринкових умовах. Тому при обмеженому бюджетному фінансуванні доцільною є оптимізація інфраструктури наукового потенціалу галузевої медичної науки та раціонального формування й використання науково-інформаційних ресурсів.

Мета дослідження — підвищити раціональне використання наукового потенціалу та ресурсів при плануванні науково-дослідних робіт у напрямку «клінічна медицина» за фахом «педіатрія».

Об'єкт дослідження: дисертаційні роботи на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук ($n = 17$), що були захищені в спеціалізованій вченій раді Д 08.601.02 ДЗ «ДМА МОЗ України» та ДУ «Інститут гастроентерології» НАМН України за спеціальністю 14.01.10 — «педіатрія» упродовж 2004–2013 рр. та затверджені колегією ВАК України. Спеціалізована вчена рада Д 08.601.02 щодо захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальностями 14.01.11 — «кардіологія», 14.01.36 — «гастроентерологія», та 14.01.10 — «педіатрія» була створена Наказом ВАК України у 2004 році в ДЗ «ДМА МОЗ України» та ДУ «Інститут гастроентерології» НАМН України м. Дніпропетровська.

Методи дослідження: наукометричний, інформаційно-аналітичний та статистичні аналіз.

Результати дослідження та їх обговорення

За аналізом тем захищених дисертацій було визначено достатньо широкий спектр питань сучасної

педіатрії, але майже третина робіт була присвячена патології органів дихання (табл. 1).

До спеціалізованої вченої ради Д 08.601.02 за спеціальністю 14.01.10 — «педіатрія» надавалися дисертації виключно громадянами України. Слід зазначити, що в гендерному аспекті беззаперечно переважали жінки, які становили 88,2 % ($n = 15$) здобувачів.

Однією з перших дисертацій, що були захищені, є робота І.І. Хожило (наук. керівник проф. Л.Р. Шостакович-Корецька, ДЗ «ДМА МОЗ України»), що була присвячена одній із найактуальніших медико-суспільних проблем сучасної педіатрії та інфектології — ВІЛ-інфекції в дітей. Метою дисертації було встановлення факторів, що впливають на вертикальну трансмісію ВІЛ, впровадження комбінованої схеми медикаментозної хіміопротекції ВІЛ-інфекції, визначенню основних маркерів перебігу ВІЛ у дітей. У роботі проведено порівняльну оцінку клініко-лабораторної й фармакоеконімічної ефективності комбінованої подвійної антиретровірусної хіміотерапії із застосуванням зидовудину у вагітних жінок і невірапіну в новонароджених. Встановлена її ефективність щодо зменшення ймовірності передчасних пологів і ризику розвитку ускладнень у неонатальному періоді, покращання клініко-лабораторних та антропометричних показників у дітей протягом перших 18 місяців життя, прискорення процесу зникнення материнських ВІЛ-антитіл, що забезпечує вірогідне зниження ризику вертикальної передачі ВІЛ до 3,1 %. Встановлено інформаційну й прогностичну значимість динаміки рівня оптичної щільності сироватки крові до ВІЛ-антитіл та запропоновані диференціально-діагностичні таблиці на основі рангової оцінки найбільш інформативних клініко-анамнестичних, лабораторних та антропометричних даних дитини для прогнозування перебігу ВІЛ на ранніх стадіях захворювання.

Також під керівництвом проф. Л.Р. Шостакович-Корецької була виконана та захищена дисертаційна робота асистента кафедри факультетської педіатрії та дитячих інфекцій ДЗ «ДМА МОЗ України» О.Л. Кривуши «Клініко-імунологічні аспекти гострих кишкових інфекцій у дітей та особливості відновлення мікрофлори кишечника у постінфекційний період». Дисертацію присвячено проблемі

Таблиця 1. Структура наукових напрямків дисертацій, що були захищені в спеціалізованій вченій раді Д 08.601.02 за спеціальністю 14.01.10 — «педіатрія» у 2004–2013 рр.

Наукові напрямки	Кількість робіт, % (n)
Гастроентерологія	17,5 (3)
Кардіологія	17,5 (3)
Ппульмонологія	34 (6)
Інфектологія	7 (1)
Неврологія	6 (1)
Алергологія/імунологія	6 (1)
Екологічна педіатрія	12 (2)
Усього	100 (17)

підвищення ефективності лікування гострих кишкових інфекцій (ГКІ) у дітей та зниженню вірогідності розвитку дисбіотичних порушень у постінфекційний період. У роботі наведені дані про клінічні та імунологічні особливості ГКІ вірусної, бактеріальної та вірусно-бактеріальної етіології. Встановлено наявність нозоспецифічних відмінностей та фазового характеру імунологічних змін. Удосконалені принципи диференційованого призначення препаратів рекомбінантного інтерферону (лаферон) та індукторів інтерферону (циклоферон) з урахуванням змін інтерферонового статусу в гострий період інфекційного процесу. Подані особливості структури та клінічних проявів дисбіотичних змін у дітей — реконвалесцентів ГКІ залежно від етіології та тяжкості хвороби. Включення до схеми лікування ГКІ препаратів лаферон та циклоферон дозволило прискорити клінічне одужання дітей за рахунок скорочення тривалості основних синдромів хвороби, зменшити частоту зустрічальності клінічних проявів постінфекційного дисбіозу та підвищити темпи відновлення мікрофлори кишкового каналу в реконвалесцентів ГКІ в постінфекційний період.

На кафедрі педіатрії інтернів та неонатології ФПО ДЗ «ДМА МОЗ України» під керівництвом професора В.А. Тищенко неврологом-педіатром Ю.П. Тягло виконана дисертація на тему «Клініко-функціональна характеристика та особливості адаптації дітей раннього віку при перинатальних ураженнях центральної нервової системи гіпоксичного генезу». Дослідження присвячене проблемі вивчення нових підходів до діагностики та реабілітації гіпоксичних ушкоджень центральної нервової системи (ЦНС) у дітей першого року життя на підставі комплексного вивчення динаміки різних патогенетичних складових патологічного процесу, розробки комплексної функціональної моделі порушень поведінкової адаптації, обґрунтування диференційованих підходів до призначення засобів реабілітації. Проведено вивчення структури взаємозв'язків між варіантами поведінкових реакцій і особливостями клініко-неврологічних, нейросонографічних та електроенцефалографічних проявів переважно функціональних порушень ЦНС унаслідок перинатального гіпоксичного ураження та отримані дані про роль структурно-функціональних особливостей головного мозку у формуванні різних варіантів поведінкових порушень у дітей раннього віку. Запропоновані критерії оцінки характеру змін поведінкових реакцій та розроблені критерії раннього прогнозування й діагностики порушень поведінкової адаптації. На основі отриманих результатів розроблені рекомендації щодо особливостей виходження та вигодовування дітей із перинатальними гіпоксичними ураженнями ЦНС залежно від особливостей поведінкових реакцій.

Під керівництвом професора Л.В. Вашенко на кафедрі госпітальної педіатрії ДЗ «ДМА МОЗ України» здобувачем Т.Є. Шумною захищена дисертація на тему «Особливості порушень серцевої діяльності

у слабчующих дітей шкільного віку». Дослідження присвячене удосконаленню діагностики та підвищенню ефективності реабілітаційних заходів у слабчующих дітей шкільного віку з порушеннями серцевої діяльності на основі поглибленого вивчення клініко-функціональних особливостей їх серцево-судинної системи. У роботі вперше проведено комплексне дослідження стану серцево-судинної системи в дітей шкільного віку з порушенням слуху. Встановлено, що в слабчующих дітей на фоні порушення слуху відмічаються зміни функціонального стану серцево-судинної системи та нейровегетативної регуляції серцевої діяльності, вираженість яких залежить від ступеня приглухуватості, рівня фізичного розвитку, індивідуально-типологічних властивостей особистості, віку та статі. Удосконалені та індивідуалізовані реабілітаційні заходи для слабчующих дітей із порушеннями серцевої діяльності, застосування яких сприяє запобіганню розвитку захворювань серцево-судинної системи.

На кафедрі педіатрії ДЗ «ДМА МОЗ України» С.В. Аліфанової (наук. керівник проф. Ю.К. Болбот, ДЗ «ДМА МОЗ України») виконано дисертацію, що присвячена питанням удосконалення реабілітації дітей, хворих на бронхіальну астму та рецидивний бронхіт, на підставі вивчення клінічних особливостей, показників імунної системи, інтерферонового статусу та продукції фактора некрозу пухлини у періоді ремісії захворювань. У роботі визначені фактори ризику виникнення бронхіальної астми та рецидивного бронхіту в дітей. Досліджено нозоспецифічні особливості продукції інтерферонів та фактора некрозу пухлини клітинами периферійної крові, встановлено характер взаємозв'язків між показниками системного, місцевого імунітету та цитокінового статусу. Надано клініко-імунологічне обґрунтування та досліджено ефективність застосування індуктора інтерферону — циклоферону в комплексі реабілітаційних заходів у дітей, хворих на бронхіальну астму та рецидивний бронхіт.

У тому ж закладі на кафедрі пропедевтики дитячих хвороб із курсом сестринської справи здобувачем Н.С. Башкіровою під керівництвом проф. В.І. Чергінця виконана робота з вивчення функції бронхіальної прохідності в дітей, які зазнають негативного впливу тютюнопаління. Дисертація присвячена удосконаленню діагностики патологічних змін у функціональному стані чутливих бронхіальних рецепторів під впливом тютюнового диму та можливості профілактики й корекції цих порушень у дітей. У роботі вперше визначено вплив тютюнового диму на функціональний стан чутливих бронхіальних рецепторів та регуляцію бронхіальної прохідності в дітей, що зазнають негативного впливу тютюнового диму. Встановлено, що під впливом тютюнового диму ще в дитячому віці порушуються функціональний стан осморцепторів слизової оболонки бронхів, холінергічні рецептори бронхів та механізми регуляції тонуусу бронхів із боку вегетативної нервової системи. Визначені ендogenous фак-

тори, обтяжена спадковість із хронічної легеневої патології, перинатальне ушкодження ЦНС в анамнезі та наявність синдрому вегетативної дисфункції, що забезпечують схильність до більш раннього пошкодження механізмів регуляції тону бронхів у дітей під впливом тютюнового диму. Показано, що рівні кортизолу та основних тиреоїдних гормонів, повторні запалення в бронхах, хронічний тонзиліт суттєво не впливають на появу змін у функціональному стані бронхіальних рецепторів під дією тютюнового диму. Запропоновані нові ефективні засоби корекції негативних змін у чутливих бронхіальних рецепторах, що виникають під дією тютюнового диму. Визначені критичні періоди та причини початку активного паління серед хлопців та дівчат старшого шкільного віку, що можна використовувати при формуванні антитабачних програм.

У ДЗ «ДМА МОЗ України» асистентом кафедри педіатрії В.О. Дитятковським (наук. керівник проф. К.Д. Дука) захищена дисертаційна робота, присвячена питанням підвищення ефективності лікування дітей віком від 6 до 18 років, хворих на поліноз, на основі вивчення клінічного й імунологічного ефектів алерген-специфічної імунотерапії (АСІТ) методом підшкірних ін'єкцій або прийому пероральних драже. Визначено спектр сенсibilізації дітей віком від 6 до 18 років м. Дніпропетровська до пилку рослин 3-ї хвили полінації (серпень, вересень, жовтень) у динаміці за 3 роки спостереження. Вивчено динаміку клінічної симптоматики полінозу під впливом підшкірного й перорального методів АСІТ. Уперше у вітчизняній дитячій алергології досліджено динаміку вмісту проалергічних (IL-4, IL-5, IL-10) та протиалергічних (IL-12, IFN- γ) цитокинів у сироватці крові хворих дітей під впливом підшкірного й перорального методів АСІТ. Встановлено зниження рівня вмісту IL-4, IL-5, IL-10 (Th-2-опосередковане алергічне запалення) та підвищення рівня вмісту IL-12, IFN- γ (Th-1-опосередкована нейтральна імунна відповідь). Встановлено більш виражена відповідь на лікування АСІТ у дітей молодшого віку (6–11 років). Доведено необхідність диференційованого підходу до вибору методу АСІТ на основі характеру й ступеня динаміки клінічної симптоматики та цитокінового профілю у віковій групі (6–11 або від 12 до 18 років), до якої належить дитина, вищого профілю безпеки перорального методу АСІТ (характер та ступінь побічних ефектів) і прихильності до методу АСІТ хворих дітей та їх батьків.

Надзвичайно актуальною є робота асистента Т.А. Гайдук, що виконана під керівництвом проф. Л.Р. Шостакович-Корецької на кафедрі факультетської педіатрії та дитячих інфекційних хвороб ДЗ «ДМА МОЗ України». Т.А. Гайдук вивчала проблему ранньої діагностики й прогнозування первинної (есенціальної) артеріальної гіпертензії та ремоделювання міокарда лівого шлуночка у підлітків на основі вивчення особливостей добового профілю артеріального тиску, ліпідного спектра крові й метаболізму вуглеводів. Визначено частоту кардіовас-

кулярних факторів ризику в підлітків із первинною (есенціальною) артеріальною гіпертензією (спадкова обтяженість за кардіоваскулярними захворюваннями, метаболічні фактори ризику — надлишок маси тіла, дисліпопротеїдемія, гіперінсулінемія та інсулінорезистентність) та їх внесок у формування артеріальної гіпертензії й гіпертрофії лівого шлуночка. Ідентифіковано суттєві гемодинамічні та метаболічні фактори прогнозування ризику формування гіпертрофії лівого шлуночка в дітей з артеріальною гіпертензією.

Лікарем-кардіологом Г.В. Куліковою (наук. керівник проф. В.О.Кондратьєв, ДЗ «ДМА МОЗ України») виконана робота на тему «Клініко-ехокардіографічна діагностика та моніторинг перебігу інфекційного міокардиту у дітей». Дисертацію присвячено удосконаленню клініко-ехокардіографічних критеріїв діагностики та динамічного спостереження за дітьми, які хворіють на інфекційний міокардит, для ефективного контролю за перебігом захворювання та профілактики ускладнень. На підставі катamnестичних спостережень визначено інформативні клінічні, електрокардіографічні та доплерехокардіографічні ознаки ураження серця в дітей з інфекційним міокардитом, ступінь їх інформативності в різні терміни захворювання. За допомогою комп'ютерної обробки ехокардіограм із визначенням коефіцієнта ультразвукової щільності оболонки серця розроблено додаткові діагностичні критерії міокардиту. Визначено прогностичні критерії хронізації міокардиту в дітей залежно від тяжкості перебігу захворювання. Запропоновано заходи для ефективного контролю за перебігом інфекційного міокардиту на підставі клініко-ехокардіографічного моніторингу: терміни й відповідний необхідний об'єм клініко-інструментального обстеження в процесі диспансерного спостереження.

Робота Е.Є. Марченко (наук. керівник проф. В.І. Чергінець), виконана в ДЗ «ДМА МОЗ України», мала за мету удосконалення стратегії лікування та профілактики загострень астми на засадах патогенетично обґрунтованих програм діагностики та реабілітації дітей, хворих на бронхіальну астму (БА), що спрямовані на відновлення вегетативного гомеостазу. У роботі визначено, що у 87 % дітей, хворих на БА, перебіг останньої супроводжується вегетативними дисфункціями (ВД), які обумовлюють більш тяжкий перебіг захворювання. Було встановлено, що для діагностики вегетативних дисфункцій у дітей з БА, крім традиційного опитувальника Вейна, можуть використовуватись дані електроенцефалографії (ЕЕГ), реоенцефалографії (РЕГ), зональної комп'ютерної термографії тіла (ЗКТТ), добові ритми бронхіальної прохідності (ДРБП). Показано, що при поєднанні методів діагностики вірогідність визначення вегетативних дисфункцій підвищується. Уперше визначені критерії діагностики вегетативних дисфункцій за даними ЕЕГ, РЕГ, ЗКТТ та профілів ДРБП. Показано, що характерні для ВД зміни в параметрах опису методів діагностики ма-

ють зв'язок із перинатально-гіпоксичним ушкодженням центральної нервової системи в анамнезі. У зв'язку з цим запропонована можливість ефективного застосування препарату ноотропної дії пікамилону в період ремісії в дітей із бронхіальною астмою з урахуванням вегетативних дисфункцій, що сприяє поліпшенню функціонального стану ВНС на фоні позитивної динаміки клінічної симптоматики захворювання.

Дуже важливою видається дисертаційна робота лікаря-пульмонолога з Дніпропетровська О.В. Єгоренко (наук. керівник проф. В.О. Кондратьєв, ДЗ «ДМА МОЗ України»), що була присвячена удосконаленню діагностики порушень функції дихання та вивченню його відновлення при динамічному спостереженні за дітьми, які хворіють на негоспітальну пневмонію, для прогнозування термінів одужання. На підставі катамнестичних спостережень із застосуванням добового моніторування реопневмограми та електрокардіограми, доплерехокардіографії визначено інформативні клініко-функціональні показники та ступінь їх інформативності для прогнозування затяжного перебігу пневмонії. Розроблена діагностична таблиця прогнозування затяжного перебігу негоспітальної пневмонії в дітей у періоді розпалу захворювання. Обґрунтовано терміни й відповідний необхідний обсяг клініко-інструментального обстеження в процесі диспансерного спостереження дітей, які перенесли негоспітальну пневмонію.

Здобувачем Н.В. Жихаревою захищено роботу, що була виконана в ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти МОЗ України» (наук. керівник проф. Л.С. Овчаренко), присвячену обґрунтуванню діагностики та корекції аномалії конституції, а саме нервово-артритичного діатезу (НАД), у дітей другої генерації громадян України, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській атомній електростанції (ЧАЕС). Особливістю функціонування окисно-антиоксидантної системи дітей із НАД, народжених від батьків, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, є схильність до накопичення продуктів перекисного окислення ліпідів (ПОЛ) та зниження антиоксидантного захисту (АОЗ). Зміни у показниках ПОЛ/АОЗ перевищують аналогічні в дітей із НАД, народжених від батьків — постійних жителів промислового міста. Зниження концентрації 4-піридоксинової кислоти в сечі є проявом дефіциту вітаміну В₆, і його треба розцінювати як маркер НАД. Функціонування ендокринної системи в дітей із НАД характеризується диспітуїтаризмом та тенденцією до зростання мелатоніну, що є проявом десинхронозу. Показники імунної системи характеризують транзиторний імунний дисбаланс. Дані особливості функціонування систем адаптації поряд із фенотиповими ознаками, такими як емоційна лабільність, диспептичний синдром, рецидивуюче ацетонемічне блювання, уратурія в періоді новонародженості, є діагностичними маркерами наявності НАД. Це обумовило вибір лікувально-реабілітаційної програми — призначення вітамінів-антиокси-

дантів, В₆, селену та топічної мукозальної вакцини. Позитивний ефект у вигляді тенденції до нормалізації показників адаптаційно-захисних механізмів свідчить про збереження компенсаторних можливостей і функціональної активності систем гомеостазу в дітей із НАД.

Аспірантом Н.М. Козицькою була виконана дисертаційна робота на тему «Автоімунні ураження печінки в дітей та підлітків: критерії діагностики та диференційної діагностики» під керівництвом професора Л.Р. Шостакович-Корецької (ДЗ «ДМА МОЗ України»). Дисертація присвячена вдосконаленню діагностики та розробці критеріїв диференційної діагностики автоімунних уражень печінки в дітей та підлітків на основі визначення клініко-лабораторних особливостей перебігу, ролі неоптерину та автоімунних маркерів, створення математичної моделі бальної системи оцінки вірогідності наявності автоімунної спрямованості ураження печінки. Проводилось визначення маркерів автоімунного ураження печінки та вмісту неоптерину в сироватці крові дітей та підлітків із дифузним захворюваннями печінки (ДЗП). Обстежено 135 дітей та підлітків віком від 4 до 18 років з ДЗП. Виділені вагомі критерії та створена бальна система діагностики та диференційної діагностики автоімунних уражень печінки в дітей та підлітків. Обґрунтована доцільність визначення рівня неоптерину у хворих із ДЗП для оцінки активності запального процесу в печінці та виявлення автоімунного характеру її ураження.

Лікар-ендоскопіст Н.Ю. Завгородня (наук. керівник проф. А.Е. Абатуров, ДЗ «ДМА МОЗ України») присвятила дисертацію удосконаленню ерадикаційної терапії хронічних НР-асоційованих гастритів у дітей на підставі теоретичного узагальнення даних клінічного дослідження, вивчення стану системи місцевого неспецифічного захисту слизової оболонки шлунка та математичного моделювання прогнозу перебігу захворювання. На підставі вивчення змін представництва імуноцитів у слизовій оболонці шлунка, продукції факторів неспецифічної резистентності — бета-дефензинів, дослідження динаміки стану проліферативної активності шлункового епітелію до й після ерадикаційної терапії визначалась порівняна ефективність застосування стандартної потрійної схеми ерадикації та схеми, поєднаної з холекальциферолом. Доведений позитивний вплив включення холекальциферолу до стандартного протоколу антигелікобактерного лікування. Запропонована прогностична модель визначення відносного ризику ймовірності неефективної ерадикації залежно від певних клініко-ендоскопічних та імуноморфологічних показників.

Обґрунтуванням диференційованої терапії повторних гострих респіраторних вірусних інфекцій у дітей раннього віку займався дисертант О.М. Таран (наук. керівник проф. Ю.К. Більбот, ДЗ «ДМА МОЗ України»). Дисертація присвячена питанням удосконалення терапії гострих респіраторних вірусних інфекцій (ГРВІ) у часто хворюючих дітей (ЧХД)

раннього віку залежно від частоти та особливостей перебігу захворювання на підставі комплексного вивчення динаміки інтерфероноутворення, продукції інтерлейкінів та стану системного імунітету. Уточнено чинники, що сприяють схильності до частих гострих респіраторних захворювань (ГРЗ) та порушенням імунної відповіді при них. Визначено особливості імунного статусу, продукції інтерферонів та інтерлейкінів при різних варіантах перебігу ГРВІ у дітей із різним рівнем гострої респіраторної захворюваності. Вивчено клініко-імунологічну ефективність застосування препарату анаферон дитячий у лікуванні ГРВІ у ЧХД раннього віку, визначено показання до його призначення та критерії ефективності лікування.

На кафедрі пропедевтики дитячих хвороб із курсом сестринської справи ДЗ «ДМА МОЗ України» під керівництвом проф. К.Д. Дуки асистент І.Е. Шарун дослідив стан мікробіоценозу слизових оболонок ротоглотки в дітей дошкільного віку з повторними респіраторними захворюваннями (РЗ) та можливості його корекції з метою профілактики та реабілітації хворих на персистуючу бактеріальну інфекцію. Проводилось бактеріологічне дослідження мікрофлори ротоглотки з визначенням факторів персистенції мікроорганізмів, а також визначення стану неспецифічних факторів захисту та клітинного й гуморального імунітету. Клініко-параклінічно обстежено 168 дітей дошкільного віку з повторними РЗ. Виявлені умови формування персистуючої бактеріальної інфекції ротоглотки в дітей дошкільного віку з повторними РЗ. Вивчено біоценоз ротоглотки в дітей із персистуючою бактеріальною інфекцією й причини формування повторних РЗ за рахунок порушень колонізаційної резистентності її слизових. Більше ніж у 2/3 дітей дошкільного віку з повторними РЗ реєструється до 96,3 % стафілострептокової мікробної асоціації, і лише 2,7 % мають індігенну мікрофлору, представлену *Aerococcus viridans*, що можна вважати причиною персистенції бактеріальної інфекції. Встановлені якісні персистивні властивості стафілострептококових асоціацій, що спричиняють повторні РЗ у дітей дошкільного віку. Обґрунтовані показання для лікування та профілактики повторних РЗ, спрямованих на елімінацію персистуючої мікрофлори та підвищення факторів місцевого захисту, що сприяє зменшенню частоти РЗ, та розроблено алгоритм реабілітації та профілактики повторних РЗ у дошкільнят із використанням еубіотика А-бактерин.

Дисертація А.Г. Давидової (наук. керівник проф. Л.М. Боярська, ДЗ «Запорізький медичний університет МОЗ України») присвячена особливостям формування алергічних захворювань у підлітків та оптимізації підходів до профілактики алергічних захворювань (АЗ) на підставі ранньої діагностики з використанням принципів міжнародної стандартизованої програми ISAAC (International Study of Asthma and Allergies in Childhood) і вивчення клініко-параклінічних особливостей їх формування про-

тягом підліткового періоду. Проведено динамічне дослідження поширеності, структури й клініко-параклінічних маркерів формування АЗ (бронхіальної астми, алергічного риніту та атопічного дерматиту) протягом трьох років підліткового періоду. Доведена висока чутливість, специфічність окремих питань анкети ISAAC та прогностична цінність позитивних тестів у ранній діагностиці алергопатології в підлітків. Встановлений вплив обтяженого сімейного анамнезу, медико-біологічних та соціально-побутових провідних регіональних факторів ризику розвитку АЗ. Запропоновано програму оптимізації профілактики алергічних захворювань та доведено її ефективність на підставі динамічного дослідження клінічних та функціональних показників.

Під керівництвом професора С.О. Мокії-Сербіної з ДЗ «ДМА МОЗ України» здобувач Т.В. Литвинова виконала роботу, що присвячена підвищенню ефективності профілактичних заходів із зниження частоти гострих респіраторних захворювань у дітей, хворих на бронхіальну астму, які одержують базисну терапію, на підставі вивчення впливу імунокоректорів ехінацеї композитум, ІРС-19, рибомунілу та їх комбінацій на клініко-імунологічні показники, якість життя, враховуючи різновид персистуючих збудників. У роботі доведено, що у 82,1 % обстежених дітей ГРЗ є тригерним фактором перших та наступних загострень бронхіальної астми. Визначено поширеність та роль персистуючих збудників у виникненні ГРЗ у хворих на бронхіальну астму, які одержують базисну терапію. Встановлено вплив різних видів персистуючих збудників ГРЗ на показники специфічного та природженого імунітету. Найбільш виражений імунодепресивний вплив на рівень Т-лімфоцитів та функціональну активність нейтрофілів виявлено при персистенції вірусно-бактеріальної флори. Досліджено вплив імунокоректорів ехінацеї композитум, ІРС-19, рибомунілу на критерії контролю за перебігом бронхіальної астми, показники якості життя, частоти ГРЗ, ерадикації збудників, специфічного та природженого імунітету з урахуванням різновиду персистуючого збудника. Обґрунтовано вибір імунокоректорів для профілактики ГРЗ у дітей, хворих на бронхіальну астму, які одержують базисну терапію.

Таким чином, проводились дослідження за клінічними напрямками педіатрії, шкільної та підліткової медицини. Серед них дослідження, у яких у назві роботи зустрічались слова: гастроентерологія, кардіологія, пульмонологія, інфектологія, алергологія, імунологія, неврологія, а також дослідження щодо впливу оточуючого середовища («екологічна педіатрія») і соціальних факторів («соціальна педіатрія») на стан здоров'я.

Висновки

За результатами аналітичного та наукометричного аналізу дисертацій, що були захищені в спеціалізованій вченій раді Д 08.601.02 ДЗ «ДМА МОЗ України» та ДУ «Інститут гастроентерології» НАМН України за спеціальністю 14.01.10 — «педіатрія» впродовж

2004–2013 рр., встановлено, що найбільш активно здійснюється науково-дослідна діяльність за клінічним напрямком «пульмонологія дитячого віку». За підсумками дисертаційних робіт створено достатньо великі інформаційні та інноваційні ресурси, втілені в різні науково-практичні документи, що формують систему наукових комунікацій у педіатрії. Наявність своєрідного інформаційного та інноваційного поля є головним знаряддям подальшого розвитку науки, прогнозування виникнення нових проблем у медицині й охороні здоров'я та засобів їх вирішення.

Перспективи

Слід направити науковий потенціал та ресурси в напрямку наукових досліджень із питань

ВІЛ-інфекції на рівні геноміки, протеоміки й пост-геномних досліджень та соціальних і екологічних факторів впливу на здоров'я дітей шкільного віку та підлітків.

Список літератури

1. Концепція розвитку медичної науки в Національній академії медичних наук України (НАМН) визначає передумови, принципи, засоби та механізми розвитку академічної наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності на період до 2015 року (проект): Проект концепції затверджений на засіданні Президії НАМН України від 23.05.13 р., протокол № 8/3; ресурс: http://www.amnu.gov.ua/uploads/media/arhive/concept2013_2015.pdf

Отримано 20.04.14 ■

Шостакович-Корецькая Л.Р., Маврутенков В.В.,
Чергинец А.В.
ГУ «Днепропетровская медицинская академия
МЗ Украины»

АНАЛИТИЧЕСКИЙ ОБЗОР ДИССЕРТАЦИОННЫХ РОБОТ, ЗАЩИЩЕННЫХ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ 14.01.10 — «ПЕДИАТРИЯ» В СПЕЦИАЛИЗИРОВАННОМ УЧЕНОМ СОВЕТЕ Д 08.601.02

Резюме. В работе представлены результаты анализа диссертационных работ по специальности «педиатрия», защищенных в специализированном ученом совете Д 08.601.02 в период 2004–2013 гг.

Ключевые слова: диссертационная работа, педиатрия, инновации.

Shostakovych-Koretska L.R., Mavrutenkov V.V.,
Cherginets A.V.
State Institution «Dnipropetrovsk Medical Academy of Ministry
of Healthcare of Ukraine», Dnipropetrovsk, Ukraine

ANALYTIC REVIEW OF DISSERTATIONS DEFENDED ON SPECIALTY 14.01.10 — «PEDIATRICS» IN SPECIALIZED SCIENTIFIC BOARD D 08.601.02

Summary. The work presents results of dissertations analysis on specialty «pediatrics» defended in specialized scientific board B 08.601.02 during 2004–2013.

Key words: dissertation, pediatrics, innovations.